

„Élete pontja”

Lőrincz János
(1916–2011)

Lőrincz János 1916. augusztus 13-án született Szépkényerűszentmártonban, református, földműves család legkisebb gyermekeként. Apját korán elvesztette, de más jótáncúaktól volt alkalma ellenni a „lábfacsarást”, hiszen az ő házukban tartották a „táncot”. A hét elemi és a konfirmálás után hat évre elszakadt a falu táncéletétől, szamosújvári felszolgáló munkája nemigen engedte haza a hétvégi táncalkalmakra. Mégis, táncélete segítette a különböző élet-helyzetekben, akár a román huszárságnál töltött katonaidőben, akár a párvalasztásnál. 1940. október 15-én kötött házasságot Kis Erzsébettel (sz. 1922. december 2.), négy gyermekük született.

A faluban a gyermekeknek rendezett „kicsitánc”-on prímásként muzsikált. Dolgozott mozdonyfűtőként, lovas fuvarosként, földművesként, csaposként, nikotinfüst okozta tüdő- és érbetegsége miatt végül 1973-ban rokkantnyugdíjba helyezték. 2011. augusztus 31-én hunyt el.

Viszonylag későn, hetven éves kora fölött fedezték fel a néprajzi gyűjtők, többnyire amatőr videó-felvételek készültek róla. A szamosújvári Mezőségi Népzene- és Néptáncfesztiválon több alkalommal volt meghívott fellépő. Kilencven éves korában kapta meg a Népművészet Mestere címet. Ismerte Észak-Mezőség hagyományos táncait, leginkább a gyors tempójú férfitáncokat kedvelte, amiket fiatalos lendülettel járhatott. Tánclelmézetében a szűkebb régió jegyei láthatók, egyéni szerkesztésmódja pedig rendkívüli változatosságot mutat.

Kép és szöveg: Misi Gábor

„S ha még jönnek, ott fekszek” – mutatta.
 Most már tényleg csak ott tudjuk felkeresni.
 A mostanában kétnyelvű falutáblát elhagyva,
 a kocsmánál, a hídnál jobbra kell letérni,
 az egykor csupa sár köz végén van az új temető.
 Idelátszik a szentmártoni templom tornya,
 de a vasárnapi istentiszteletre már nem ő lép be
 a házas férfiak élén, ami a legidősebbet illeti meg.
 „Gatyaszárutca” ez, vissza kell fordulni.
 Két házzal lejjebb, Lőrinczéknel van a legjobb víz,
 ma is sokan átjárnak ide a kerekes kúthoz.
 Régen ennél az udvarnál volt a tánc, ahol
 a kis Jancsit is megkérték, mutassa meg táncát,
 aztán jaj, zsebéből kiszóródott a gombgyűjteménye.
 De nagyon örvendett, mikor hegedűt vett neki az apja!
 Kevés maradt meg gyermekkori emlékei közül.

„Iszunk még egy pohár pálinkát?” - töltött.
 A konyhában, a szelnonon ülve mesélt sokat.
 Körötte falvédők és régi családi képek.
 A puliszkánál is lágyabb volt a hangja.
 Legtöbbet katonatörténetet mondott.
 Kevesebbet a táncról. Arról nem lehet mesélni.
 Azt csinálni kell. Nem vonakodott, ha kértük rá.
 Nem is kérkedett, egyszerűen megmutatta.
 „Mikor halom a zenét, nincs nyugtom...”
 Akkor megindul valami földöntúli.
 Átjárja a verbunk ritmusa, indul a lába,
 megfacsarja, s a végén gyorsan szabja.
 Szemmel követni lehetetlen, ahogy rögtönöz.
 Mít rögtönöz, irgalmatlanul improvizál.
 Ha téveszti, javítja, míg nem elfogy az ereje.
 A végén nagyot legyintett. Vagy széttárta kezét.

„Hát ha maguknak ez jó...” - csóválta a fejét.
 Csak ő tudta, milyen volt a tánc régen.
 Egy málomi leány egyből csókot adott utána.
 A buzai leányok is összemarokodtak érte.
 Minden nyíresi fiú olyan sarkantyút akart csináltatni,
 mint a Jánosé. Odasereglettek és csodálkoztak.
 Mert előre nem árulta ám el tudását, ha kérdezték.
 Szerény volt, szerény maradt örökké.
 „Nem gondoltam volna” - utalt korára, a megéltekre.
 Szolidnak ismerte örmény vendéglős, magyar vasutas,
 román ezredes, kivel besszarábiai büntetőtáborba került.
 Nem ártott soha senkinek, mindenki szolgálatára állt.
 Mikor Pestre jött a díjat átvenni, műtött szemével
 egyre csak nézett ki az autó oldalsó ablakán.
 Ilyen messziről hogy találtak meg éppen őt?
 Igazából fel sem fogta, mekkora kincset hordoz.

„Hát mi’ csináljunk? Hát mi’ csináljunk?”
 János bácsi kitartott felesége mellett
 szegénységben, mindenféle bajában.
 Első fiúcskájukat korán eltemették,
 három gyermeküket szépen felnevelték.
 Immár unokái vihetik Tati koporsóját.
 A kilencvenötöt megvárta, a gyertyákat még elfújta.
 A falut körüljárta, megnézte, mit hagy maga után.
 Csendesesen ballagott, lépteit lelassultak.
 Otthon némán peregetek le utolsó napjai.
 Befordult a szelnonon. Már nem mesél többet.
 Szentmártonban egy lélekkel kevesebb.
 Bennünk egy lélekkel több.

Verbunk
 (2001. október 20.)

**DOKUMENTUMOK AZ MTA ZENETUDOMÁNY INTÉZET
 NÉPTÁNC ARCHÍVUMÁBAN**

[Forrás: <http://www.studiolum.com/nml/hu/lorinczjanos.htm>]

Kézírástár: AKT 1495, 1544, 1601, 1653

Filmtár:

*Ft. 1459. Szépkényerüszentmárton (Szolnok-Doboka m.).
 A felvétel helye: Szamosújvár – Mezőségi Népzene- és
 Néptáncfesztivál.*

*Gyűjtők: Berzsényi László, Bodó Bán Enikő, Bodó Bán János, Busai
 Norbert, Foica Valéria, Fügedi János, Füleki László, Juhász Zsolt,
 Kis Zoltán, Kuczera Barbara, Küttel Dávid, Masát Orsolya, Péczeli
 Barbara, Colin Quigley. Gyűjtés ideje: 1997. X. 18–19.*

„Magyar”. Táncolta: Lőrincz János.

„Sűrű”. Táncolta: Lőrincz János.

Videótár:

*Vt. DVC 16. Szépkényerüszentmárton (Szolnok-Doboka m.).
 Gyűjtők: Füleki László, Misi Gábor. Gyűjtés ideje: 1994. VIII. 14.*

„Magyar”. Táncolta: Lőrincz János. Táncírástár: Tit 1402.

„Sűrű”. Táncolta: Lőrincz János. Táncírástár: Tit 1403.

„Verbunk”. Táncolta: Lőrincz János. Táncírástár: Tit 1404.

Vt. DVC 16. Szépkényerüszentmárton (Szolnok-Doboka m.).

Gyűjtők: Aladics László, Misi Gábor. Gyűjtés ideje: 1997. V. 3.

„Magyar” Táncolta: Lőrincz János. Táncírástár: Tit 1405.

„Sűrű”. Táncolta: Lőrincz János. Táncírástár: Tit 1406.

„Verbunk”. Táncolta: Lőrincz János. Táncírástár: Tit 1407.